

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika Ljubljana, Miklošičan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Jugoslovanske tiskarne, Kolportažni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

V razmišljanje!

Če premislimo, za čem faktilno teži delavski razred na vsem svetu, potem se nam mora tako zvan kulturni boj, ki ga je kot nekaj nadvse potrebnega in koristnega uganjala socialna demokracija in ga žalibog še uganja, razkriti kot nekaj nadvse nepotrebnega in škodljivega ter včasih naravnost bedastega.

Delavski razred hoče ustanoviti boljšo družbo kot je dosedanja, v kateri bo vladalo bratstvo in socialna pravičnost med ljudmi. Vsak mora priznati, da je taka družba nemogoča brez dobrih, moralnih, etično visoko stoječih ljudi. Človek, ki naj družbi koristi, ki naj se žrtvuje blagru svojega bližnjega in prej misli na druge ko na sebe, tak človek ni mogče brez vere. Kajti za to, da se za kaj žrtvujem, da se dam drugim na razpolago, da sebi pritrgam v dobro drugega (— in to bo potrebno v vsaki, še tako popolni družbi kakor je potrebno v sleherni družini), za to je treba, da je v meni do najvišje mere razvit čut odgovornosti. Iz česa pa izvira ta čut? Pač iz tega, da je nekaj nad menoj, da eksistira višje vrednote nego sem jaz in da je tudi nad celokupno človeško družbo nekaj še višjega, še več in največ vrednega, neka absolutna večna vrednota, ki je merilo vsem drugim vrednotam. Kajti družba, človečanstvo kot tako, ne more biti najvišja vrednota, ker je samo vsota posameznih individuov, od katerih je vsak nepopolen, slab, izpopolnitve potreben. Naj se potem tisto absolutno, najvišje in najpopolnejše imenuje kakorkoli, tajiti ga in se ko Don Kišot proti njemu boriti, ni samo brezpametno, ampak tudi škodljivo, posebno pa za tako zvani proletarski razred.

Kajti če »odpravimo« to najvišjo vrednoto in vse, kar iz nje sledi, na čem bomo zidali prihodnjo družbo, ki bo brezrazredna, brez izkoriščevalcev in izkoriščanih, raj na zemlji? Na brezebičnosti, ljubezni, pravičnosti, odgovornosti, poštenosti? — Kako neki, ko so vse te vrednote prazne besede brez najvišje vrednote! Ako izpodmakneš najlepšemu in najvišjemu gotskemu hramu, ki ponosno sega v oblake, temelje pod zemljo, potem se v enem hipu sesede in razsuje v kup žalostnih razvalin. Če nad časovnim nič večnega, če nad slučajnim ni absolutno nujnega, če nad materijo ni duha, potem tudi nesebičnost, ljubezen, odgovornost, poštenost nimajo ne smisla ne pomena ne opravičbe, potem vlada vsemu veselstvu samo korist poedinca ali peidine grupe in nič drugega. Vse, kar se potem dela, se dela samo iz egoistične koristi enega človeka, enega razreda ali ene stranke. To pa je današnja vlekakapitalistična družba. Če torej prole-

tari smatrajo za potrebno boriti se zoper vero v večnost, v nadvlado duha in njega bitno različnost od materije, zoper božanstveno v svetu in nad svetom, potem ne bodo ustanovili nobene nove boljše in pravičnejše družbe nego je sedanja, ampak bodo zidali svoje kraljestvo prihodnjeceti na trhljih temeljih meščanske družbe! Carja bo zamenjal Trocki, Trockega Stalin, Stalina kdo drugi in tako dalje, pravica, resnica in ljubezen pa bodo jokalne pozabljene in neuresničene v kotu.

Res, da so pošteni ljudje tudi med tistimi, ki Boga, duha in večne vrednote tajijo. Toda cni niso dobri in pošteni ter nesebični zato, ker vse to tajijo, marveč navzlic temu, da tajijo. So pa pošteni navzlic temu zato, ker so v najgloblem in najbolj skritem kotu svoje duše, kamor sami ne marajo in se bojijo pogledati, ostali še vedno združeni z božanskim v sebi in nad seboj. Le izpovej se sam sebi, ljubi moj tovariš, in mi boš moral dati prav.

Zal pa ni z vsakim človekom tako. V veliki množini, ki obstoja iz povprečnikov, negacija vere rodi tudi v praksi najstrašovitije sadove. Odkar obstoja ateizem kot propaganda med masami — in to je nekako od francoske revolucije dalje — nam »svobodomiselnih« duhovi oznanjajo skorajšno napočitev zlate dobe človečanstva; Robespierre, se je naravnost cedil fraz o republičanskih krepostih, boljševiki imajo resnico in pravico noč in dan na jeziku, toda v resnici množice z meščanskimi vrhovi družbe vred od 18. stol. do danes moralno nevzdržno propadajo — recite, kar hočete! Koliko telesno-duševnih pohablencev, degeneratov, manjvrednežev imamo, greh rodi lakoto, lakota zopet greh, velik del mladine je brez duševnega ravnotežja, spolno do skrajnosti razdražen in otopel obenem, spekulanti rastejo kot gobe po dežju na gnilih tleh materialistične družbe. Ravno narobe kot so prokcovali apostoli svobodne misli in svobodne ljubezni!

Če se pa opažajo poganjki zdravejšega in boljšega, to gotovo ni sad svobodomiselnosti, racionalizma, materializma in »kulturnega boja«. To je sad počasnega spoznanja, da je ateizem privedel človeštvo do bankerota in da je treba začeti misliti in čutiti drugače. In mi mislimo, da bi baš proletariati in njegovi voditelji morali delati za etični preporod človeštva, za zopetno pobožanstvenje človeka in družbe, ne pa da igrajo pomagache buržujškega liberalizma, ateizma in pogreznjenosti v materijo. To v razmislek našim tovarišem marksistom, potem pa bomo o teh vprašanjih razpravljali dalje. F. T.

ško vprašanje, ki morata biti v kratkem urejeni. Invalide je treba pregledati, ugotoviti njih invalidnost in še-le potem določiti nove invalidske podpore. Najti se mora način, da se invalidsko vprašanje likvidira. Delovanje našega izseljeniškega odseka je minister kritiziral. Dotaknil se je tudi vprašanja starostnega zavarovanja delavcev, ki se mora čimprej izvesti.

Mestne občine.

Belgrajska občina je sprejela proračun (134 milijonov), ki ga je finančni minister potrdil. Z redukcijami pri osebju so baje prihranili okoli 40 milijonov.

Zagrebski občinski odbor išče več stotilijonsko posojilo za nove investicije.

Ljubljanski občinski odbor, ki je bil pred kratkim imenovan, se je sestel k

prvi seji. Izvolili so člane za posamezne odseke. Vse je prav za prav ostalo pri starem.

Zakonodajni svet.

Zakonodajni svet se bo sestel dne 19. t. m. Najprej bo obravnaval odvetniški zakon, nato pa zakon proti korupciji. Zakon o vrhovni državni upravi ne pride prvi na vrsto, ker se še ni prišlo do sporazuma, katera ministrstva naj se ukinejo.

Konvencija za zaščito delavcev.

V zunanjem ministrtvu se dela na konvenciji o zaščiti delavcev med našo državo, Nemčijo, Belgijo in Francijo. Problem pa ne bo tako hitro rešen, ker je socialna zakonodaja v vsaki državi drugačna in vsled tega ne bo tako lahko najti osnove za končni sporazum. Ravno za Jugoslavijo so pa take konvencije silno nujne in važne.

Škof dr. Anton Bonaventura Jeglič v Delavski zbornici.

V nedeljo 10. marca je bil ljubljanski gospod škof na obisku v palači Delavske zbornice. Delavska zbornica se je čutila dolžno, posebej povabiti g. škofa, da si ogleda žarišče delavskega gibanja v Sloveniji in tudi prostore zbornice same. Gospod škof se je temu povabilu radostno odzval in se je v nedeljo v spremstvu g. Jagodica potrudil na Miklošičevo cesto.

Pri južnem vходу ga je sprejel predsednik Jugoslovanske strokovne zveze tov. Srečko Zumer. Spremil je gospoda v prostore zbornice. Tu so ga že pričakovali: tajnik zbornice F. Uratnik, zbornični generalni ravnatelj J. Kopač in pisarniški ravnatelj zbornice Anton Marinček. Gospod škof si je po prijaznem in ljubeznivem sprejemu ogledal najprej pisarniške prostore zbornice. Tu se je zanimal potanko za vse posle, ki jih ima opravljati DZ: statistiko, zakonske načrte, neposredno zaščito delavcev, mezdne razmere itd. Izrazil je priznanje vsem, ki s složnim delom v Delavski zbornici ustvarjajo slovenskemu delavstvu svetlejšo bodočnost, da so na pravem potu in da morajo v tej smeri tudi vztrajati brez ozira na morebitne interese posameznih grup, kateri pa so itak le hipni.

Od tu se je podal v zbornično dvorano, ki je s svojo izrazito proletarsko, a obenem slovensko izrazitostjo napravila nanj vtis nepriljene domačnosti. O dvorani se je g. škof izrazil zelo laskavo. V prostorih oblastnega izseljeniškega urada je Prevzvišenemu razložil g. ravnatelj Fink organizacijo in poslovanje urada za izseljence. Prevzvišeni je pazno sledil razlagi in bil zelo zadovoljen nad lepo urejenim in smotrnim delom za naše izseljence. Zatem se je podal v »podzemlje«, ogledal si javno kuhinjo, odtam pa v Prosvetni odsek. Prav tedaj je bila čitalnica polna marljivih bravcev, ki so se ob vstopu g. škofa dvignili kot na povelje. Le z g. škofu lastno prijazno gesto in besedo jih je prosil, da kar nadaljujejo, kjer so nehali. Knjižnico in nje ustroj je Prevzvišenemu razložil tajnik Prosvetnega odseka Ciril Štukelj. Prevzvišeni se je tudi tu zanimal za vse podrobnosti: koliko knjig ima knjižnica, koliko je članov, kako je izposojanje, koliko obiskovalcev ima čit-

talnica itd. Zbornici je izrazil za njeno prosvetno delo vse priznanje.

Potrudil se je končno Prevzvišeni tudi v prostore Jugoslovanske strokovne zveze v prvo nadstropje. Razkazal mu jih je predsednik tov. Zumer, ker so bili skoro vsi drugi tovariši odšli ta dan iz Ljubljane na občne zbornice poedinih organizacij. Prevzvišeni si je dal obširno razložiti stanje organizacije, število organiziranega delavstva, kje je najslabše organizirano, kje so močne postojanke, kje se delavstvo najbolj izkorišča itd. Zanimal se je tudi, kako stoji organizacija v finančnem oziru, kako je s Prvo delavsko hranilnico in posojilnico, kako z Delavsko založbo itd. Izjavil je, da se veseli močatih in odločnih nastopov Jugoslovanske strokovne zveze posebno v zadnjem času v obrambo delavskih pridobitev in v boju za njegove vseskozi upravičene zahteve. »Le tako naprej!« Pohvalil je »Delavsko Pravico«, ki je zares delavska, borbena, svobodna, ognjevitna, a obenem stvarna in drži vseskozi jasno linijo. Idealnim in požrtvovalnim delavcem v JSZ in sotrudnikom pri »Delavski Pravici« je želel Prevzvišeni božjega blagoslova tudi v bodoče.

V centrali Krekovi družin ga je sprejel urednik »Ognja« tov. E. Vilfan in mu obrazložil delo in načrte Krekovi družin v bodoče. Zanimal se je zlasti za »Borce«, o katerih je rekel, da morajo biti »fest« fantje, zdravi in močni. Izjavil je tudi, da mu idealno prizadevanje »Ognja« ugaja, saj je odkrit in si prizadeva se čimbolj v pravem krščanskem duhu izpopolniti.

Predsednik JSZ tov. Zumer je zatem spremljal Prevzvišenega k izhodu. Na vragu mu je pokazal Borzo dela. Tudi to bi si Prevzvišeni rad ogledal. Na pojasnilo, da ni nikogar tam, je rekel: »Vsaj vrata si ogledjmo!« In so res šli.

Čudili smo se mladeniškim korakom g. knezoškofa po prostorih delavskega doma — palače Delavske zbornice. Sveti mož je ponovno pokazal, kako vroče bije njegovo očetovsko srce za delavstvo in kako toplo željo goji, da si delavstvo ustvari človeka dostojno življenje. Vse slovensko delavstvo vidi v njem svojega duhovnega očeta in mu je otroško vdanost in hvaležno. Bog naj ga še dolgo ohrani čilega in zdravega!

Novi dogodki.

Proračun za leto 1929/30.

Novi državni proračun je izdelan. Zadnje sestave delajo v finančnem ministrtvu. Proračun je izdelan po dose-danem sistemu, to se pravi, da so krediti razporejeni za vsako ministrtvo (17) zase. Iz tega se vidi, da za enkrat še ne mislijo reducirati števila ministrstev. Če bi se pa zakon o vrhovni državni upravi med letom spremenil, bo treba v finančnem zakonu določiti, kdo in kako bo razpolagal s krediti za tista ministrtva, ki bi bila eventuelno ukinjena.

Novo posojilo.

Naša Hipotekarna banka je dobila 6 milijonov švicarskih frankov (ca. 609 milijonov Din) posojila. Denar se bo porabil za javna dela in zasebna posojila, ki jih daje Hipotekarna banka.

Zakon o javni varnosti.

Nekateri tolmačijo zakon o zaščiti varnosti in reda v državi, da je naperjen ne samo proti propagandi v govorenem in pisani besedi za nasilen prevrat obstoječega stanja, ampak tudi proti propagandi za mirno spremembo sedanjega političnega, gospodarskega in socialnega reda. Končna interpretacija pristoji gotovo državnim organom.

Izjave ministra za socialno politiko.

Minister za soc. politiko dr. Drinković je v Zagrebu izjavil časnikarjem, da je zadovoljen z anketo o zapiranju in odpiranju trgovin. Nova naredba o tem mora upoštevati specialne (posebne) razmere v naši državi in izražati pravičen kompromis. Nadalje je izjavil, da je pri nas glavno invalidsko in izseljeni-

Pridobivaj novih članov za Jugoslov. strokovno zvezo!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Iz centrale. V zadnji številki lista smo objavili navodilo za postopanje organizacij pri prijavljanju občinskih zborov, sestankov itd. Med drugim je bilo tudi rečeno: »Ako oblast, kateri se je prijava izvršila, v teku treh dni prijave ne odkloni, se smatra, da se sestanek, shod ali karsize bodi, sme vršiti.« Danes to nekoliko nejasno izraženo navodilo popravljamo v toliko, da je treba za vsak sestanek, občini zbor, sejo itd. najmanj tri dni prej prositi pristojno politično oblast (sresko poglavarstvo) za dovolitev in si ga v teku teh dni izposlovati.

Kovinarji

Javornik. V nedeljo se je vršil občni zbor naše skupine. Lepa udeležba tovarišev je dokazala življenjsko mejo naše organizacije. Poročila funkcionarjev so bila zgovorna priča našega dela. Tovariši našelstveni tajnik JSZ Pitako je z ognjevitimi besedami kazal našo pot v bodočnost. Mi sami si jo moramo ustvarjati z našo organizacijo, z vztrajno borbo za uveljavljanja delavstva v tovarni, gospodarstvu in celotni družbi. Zato mora biti delavstvo samo v sebi enotno, prežeto duha, socializma in proletarske razredne zavesti. Za vse skupne interese mora nastopati solidarno in tako tudi solidarno braniti svoje težko priborjene pridobitve: osemurnik, nedeljski počitek itd. Kdor v teh stvareh ruši enotno fronto, ta ni delavec, ni proletarec, kaj šele socialist, pa naj si bo to Peter ali Pavel. Mi bomo te svoje svetinje branili do zadnjega brez ozira na levo in desno. Govoru tov. tajnika je sledilo burno odobravanje. Za njim sta še govorila tov. tajnik skupine Tinče Smolej in tov. Al. Pukšič iz Jesenic. Odbor je ostal skoro isti kot dosedaj. Sklenjeno je bilo, da se čimprej osnuje Krekova družina, da zrastejo iz nje trdni značaji, kleni krščanski socialisti in neustrašeni proletarci. Tov. preds. Janško Smolej je zaključil občni zbor z željo, da v tem letu naše vrste še pojačamo, k čemur mora pripomoči vsak zaveden tovariš.

Občni zbor skupine Kamnagorica. V nedeljo 10. marca se je vršil tu naš občni zbor. Otvoril ga je tov. predsednik in dal besedo zastopniku JSZ, ki je v kratkih besedah orisal delo centrale, načrte za bodočo in ujeno pot. Po poročilih odbora se je izvolil odbor, v katerem sta dva odbornika nova, drugi so ostali stari. V debati so tovariši orisavali žalostno stanje žebljarskega delavstva, ki ne obupa le zaradi globoke vere v lepšo, socialistično bodočnost.

Papirničarji

Iz »Delovnega reda« za industrijsko delavstvo obratov Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode.

Ker so baš v tem pogledu nastopile napram prejšnjemu delovnemu redu znatne spremembe, naj vse delavstvo gotovo prečita in si določbe zapomni.

Člen 9.

Zavarovanje zoper bolezni in nezgode.

1. Vsi delavci se zavarujejo zoper bolezni in nezgode. Predpisane prijave in odjave izvrši podjetje.

2. Podjetje prispeva k zavarovalnici po določilih zakona.

3. Ako je delavec vsled bolezni, nezgode ali drugih važnih njegove osebe se tičočih razlogov zadržan, ima v naslednjih primerih pravico do popolnega odnosno delnega izplačila mezde.

a) V slučaju obolenja ali nezgode je delavec v prvih treh dneh bolezni navezan izključno na dajatve bolniškega odnosno nezgodnega zavarovanja.

Pri daljši delanezmožnosti pritiče delavcu od 4. dne bolezni dalje v prvem tednu 25 odstotkov, v 2., 3. in 4. tednu pa 50 odstotkov razlike med mezdo in bolniško podporo.

Pri kratki odsotnosti vsled odrejenega lečenja po zdravniku specialistu odnosno vsled zdravniškega nadpregleda, prizna podjetje v konkretnem primeru delavcu po lastnem prevdanku polovico mezde za izgubljeni čas.

Pri ponovnem obolenju v istem kole-darskem letu pritiče delavcu odškodnina po prednjih določbah le v toliko, kolikor ni pri prejšnjih obolenjih že izčrpal spredaj določenih maksimalnih dajatev.

b) Ako je delavec zadržan, ker ima posla pri civilnem, trgovskem in kazenskem

sodišču ali pri upravni oblasti, bodisi kot tožeca ali tožena stranka, bodisi kot priča, nima pravice do mezde, izjemši v slučaju, ako je kot tožnik proti podjetju pred obrtnim sodiščem s svojim tožbenim zahtevkom prodir.

c) V slučaju vpoklica na orožne vaje pritiče oženjenemu delavcu za dobo odsotnosti, toda najdalj za 4 tedne, polovica mezde, samskemu delavcu pa četrtina mezde.

č) V slučaju smrti zakonskega druga, otroka ali staršev, pritiče mezda za zamujeni čas, toda ne za dalj kot za 3 dni.

d) V drugih primerih zadržanosti, ki zgoraj niso navedeni, nima delavec iz naslova službenega razmerja nobene pravice do odškodnine.

e) Prednje določbe veljajo samo za one delavce, ki so že najmanj 1 mesec nepretrgoma v podjetju zaposleni. Delavci s krajšo službeno dobo nimajo v slučaju zadržanosti v nobenem primeru pravice do popolnega ali delnega izplačila mezde.

V nadzorstvo »Pokojninskega in pre-skrbovalnega fonda« je imenovala Delavska zbornica Ivana Laha, šefa statističnega oddelka na OÜZD v Ljubljani.

Lesno delavstvo

Sv. Lovrenc na Pohorju. Redni občni zbor skupine lesnega delavstva pri Sv. Lovrencu na Pohorju se bo vršil v nedeljo 17. t. m. ob 9 dopoldne v gostilni Novak z običajnim dnevnim redom. — Istočasno se bo vršil tudi občni zbor skupine tovarniškega delavstva. — Tovariši, pridite vsi na občni zbor. Zavedajte se važnosti svoje strok. organizacije. Le v skupnosti in delu je naša rešitev! — Odbor.

Rudarji

Zagorje. V nedeljo 7. aprila ob 3 popoldne se bo vršil občni zbor Strokovne skupine rudarjev Zagorje. Poročal bo tudi delegat iz Ljubljane. Tovariši, agitirajte za udeležbo! Dnevni red običajen. — Predsednik.

Železničarski vestnik

Članstvu Prometne zveze v Mariboru! V nedeljo 7. aprila se bo vršil v društvenih prostorih, Dravska ulica 10, letni občni zbor mariborske skupine z običajnim dnevnim redom. Pozivamo vse članstvo mariborske skupine, da se tega občnega zbora udeleži. — Odbor.

Intervencije. Interveniralo se je pri mašinskem odelenju ljubljanske direkcije radi tehljanja premoga za osebje v kurilnici Maribor.

Naknadni krediti. Zadnjič smo poročali, da smo poslali vlogo na ministristvo v zadevi kreditov za delavstvo materialnega skladišča v Mariboru. Kot smo obveščeni, so se manjkajoči krediti že dovolili ter bo tako odpadlo pavziranje.

Podporno društvo železniških usluž-bencev in delavcev v Mariboru. Neki strokovni časopis je pred par dnevi objavil poročilo o tem društvu. Čuti se prizadetega, da ga nikdo ni obvestil, da je društvo kupilo socialistični »Ljudski dom« na Ruški cesti. Ne bomo zagovarjali odbora, ampak ugotovimo le, da nam je vseeno, kdo vodi to društvo, samo, da ga vodi pošteno, objektivno in v korist članstva. Da je društvo kupilo omenjeno stavbo, je bilo v to upravičeno po pravilih. Da pa ne more strankarskih organizacij zmetati na cesto, je zelo odvisno od sedanje stanovanjske bede, ker se te smatrajo kot vsi drugi najemniki. Odklanjamo pa pri takih društvih z milijonskim premoženjem taktiko, katero želi dopisnik gornjega časopisa, in ki se najbrž ujema z gospodarjenjem bivše Slavenske banke.

—o—

Kočevje. V nedeljo se je vršil pri nas občni zbor strokovne skupine. Kljub temu, da so rudarji delali, je bil občni zbor dosti dobro obiskan. Iz poročil in iz debate je izzvenelo eno: da bo mogla izboljšati položaj delavstva samo strumna strokovna organizacija, katere vsak član bo vedel, za kaj gre. Tov. zastopnik centrale nam je obrazložil pomen in cilj naših strokovnih, kulturnih in gospodarskih organizacij. Dal je pojasnila tudi glede snujočih se podpornih fondov. Pri volitvah se je izvolil skoro v celoti stari odbor.

VINIČARJI

Uveljavimo viničarski red!

Ko je s 1. novembrom 1928 stopil v veljavo novi viničarski red, je istočasno prenehala veljavnost starega viničarskega reda in z njim vred tudi obveznost vseh onih službenih pogojev, ki niso bili v skladu z novim viničarskim redom. Službeno razmerje se ima danes urejati izrečno in edino le z določili sedanjega viničarskega reda in potom predvidenih pismenih pogodb in ničesar drugega. Viničarski red kot oblastna uredba se ima upoštevati kakor vse druge uredbe in zakoni, ima torej zakonito veljavnost in se mora izvajati. Upoštevati ga mora viničar, kmet, meščan in veleposestnik, naj bo naš državljan ali ne.

V številnih slučajih pa se izraža od gotovih vinogradniških krogov mnenje, da je treba viničarski red sabotirati in te majhne pravice, ki so viničarjem v njem zajamčene, potepati. Čisto po načrtu so začeli nekateri begati viničarje z navidez lepo, toda zvijačno besedo, pa tudi s silo in grožnjami. Tako so nam znani slučajji, da se je viničarju predložilo nalašč docela nesprejemljive pogoje z grožnjo takojšnjega odpusta iz službe. Ponekod se diktira viničarjem viničarski red samo kar se tiče viničarjevih dolžnosti in prestopkov zoper iste. O pravicah pa, ki jih viničarski red daje viničarjem, pa molče, ali ka se enostavno odklanjajo. Nekateri zopet skušajo prepričati viničarja, kako zelo slab je za njega viničarski red in da je tudi za viničarja boljše, da ostane vse pri starem, kakor je bilo, in tako odpade vsako nadaljnje prerokanje. Dogaja se celo, da nekateri viničarju v obraz sikajo, da zanje viničarski red ne velja in da ne potrebujejo nobenih pismenih pogodb. Zopet so slučajji, da se viničarja hoče prepričati, da nove viničarske bukvice niso potrebne in da naj ostane stara še kar naprej v veljavi. Tako in podobno se intrigira in bega viničarje in ruje proti viničarskemu redu. Seveda se tu pojavljajo obenem trenja in borbe, ker zavedni viničarji zahtevajo izvajanje viničarskega reda, dočim se temu gotovi vinogradniki z vso silo protivijo.

Za nas viničarje je brezdvomno sedaj najvažnejše vprašanje, kako uspešno in čimprej izvajati popolno priznavanje in izvajanje viničarskega reda na celi črti, ker je drugače vsa osemletna borba za viničarski red dobljena le na papirju, v praktičnem življenju pa ni nič. Kakor vedno, tako bomo tudi sedaj šli v borbo za priznanje viničarskega reda po načrtu. In ako bomo vsi viničarji enakih misli in dejanj, bomo go'ovo uspeši. Vsak viničar si mora preskrbeti novo viničarsko knjigo in dve tiskovini za pogodbo. Ako ne ve, kje se to dobi, naj se obrne na odbor svoje skupine, da se potem skupno naroče knjige in tiskovine od centrale naše organizacije, ki jih ima v zalogi. Viničarsko knjigo pusti pri svoji občini izpolniti in potrditi, potem jo mora pa takoj predložiti svojemu gospodarju z zahtevo, da se izpolnijo in podpisujejo sporazumno pogodbene tiskovine. Eno tiskovino mora spraviti viničar sam. Ko se je to izvršilo, je skrbeti, da bo vsak viničar v tistem okolišju storil enako in kadar bodo vsi imeli pismene pogodbe v rokah in bodo viničarske knjižice pri njihovih gospodarjih, je za tisti kraj viničarski red že potisnjen v življenje. Torej vsi morajo storiti tako, ne samo nekateri viničarji. Naj ne misli pri tem vsakdo samo nase!

Posebno važno je tudi sledeče: Vsak viničar mora poznati viničarski red in njegovo pravilno tolmačenje, ker bo le na ta način najuspešnejše mogel vsikdar nastopati in se boriti za svoje pravice. Strokovna zveza viničarjev je dobila knjižice »Uredba o viničarskem redu«. Nekateri skupine so jih že precej razpečale. Vsaka družina mora hraniti eno tako knjižico kot svoj zaklad. Službeno viničarsko knjižico hrani le gospodar. Viničarju je tako sploh onemogočeno, da po potrebi pogleda svojo viničarsko potstavco. Ta knjižica mu pa more služiti vselej, kadar jo pač potrebuje.

Nikakor pa ne smemo pozabiti, da se bo moglo to dosledno izvesti le s strumno strokovno organizacijo. Po moči organizacije se meri moč viničarjev. Le z organizacijo si bomo utirali pot v boljšo bodočnost in dosegali svoje pravice. Kakor smo z združenjo močjo organizacije uzakonili viničarski red, tako ga bomo le na isti način tudi praktično uveljavili.

Za to proč s pomisleki! Proč z vsako strahopetnostjo! Pravica je na naši strani! Kdor je pošten in se preživlja od dela svojih rok, se nima ničesar bati! Ne živimo mi od tistih, ki nam pri tem nasprotujejo, ampak oni žive od nas, od žuljev naših rok in našega dela! Ako z viničarskim redom kaj pridobimo, pridobimo po pravici, in izgube oni le tisto, kar so po krivici preveč imeli. Viničarski red hočemo in moramo braniti z vsemi zakonitimi sredstvi! Komur bi se stavile pri tem zapreke, naj se takoj obrne na centralo zveze. Ko bo eden pošteno »gor plačal«, bo drugim v svarilo in bodo ho'le ali nehote začeli viničarski red upoštevati, izvajati in spoštovati. Vsi torej sedaj na delo za predložitev viničarskih knjižic in pogodbenih tiskovin našim gospodarjem!

Viničar, pomagaj si sam!

Gor. Radgona. 19. marca ob 9 dopoldne se bo vršil v dvorani posojilnice občni zbor skupine Strokovne zveze viničarjev. — Dnevni red: 1. Poročilo odbora in nadzorstva; 2. volitev odbora in nadzorstva; 3. poročilo zastopnika centrale iz Ljutomera (govori tov. P. Rozman); 4. predlogi in sklepi; 5. slučajnosti. — Vsak zaveden član naj se občnega zbora udeleži in privede tovariša, ki še ni v naših vrstah. — Odbor.

Sv. Ana v Slov. goricah. 24. marca ob 8 zjutraj se bo vršil občni zbor čukajnske skupine Strokovne zveze viničarjev. — Dnevni red: 1. Poročilo odbora in nadzorstva; 2. volitev odbora in nadzorstva; 3. poročilo zastopnika centrale iz Ljutomera; 4. predlogi in sklepi; 5. slučajnosti. — Viničarji in viničarke, udeležite se vsi tega važnega zborovanja! Odbor.

Sv. Benedikt v Slov. goricah. Dne 25. marca po rani sv. maši se bo vršil ustancni občni zbor skupine Strokovne zveze viničarjev. — Dnevni red: 1. Poročilo zastopnika centrale iz Ljutomera; 2. čitanje in sprejem pravil in poslovni-ka; 3. volitev odbora in nadzorstva; 4. slučajnosti. — Vsi viničarji na občni zbor!

*

Maribor. Redni občni zbor Podporne-ga in posmrtninskega sklada JSZ v Mariboru se bo vršil v torek 19. marca (na Jožefovo) ob 9 dopoldne v novem društvenem lokalu v Drayski ul. 10 (pod veliko kavarno). Na dnevnem redu je poročilo o delovanju odbora in pa razdelitev novih članskih knjižic. — Vse člane vabimo, da se tega važnega zbora udeleže. — Sporočite tudi svojim prijateljem in tovarišem. Odbor.

Volitve v bratovsko skladnico.

Laško-Huda jama. Kako smo volili v bratovsko skladnico, bo gotovo marsikoga zanimalo. Ko je bilo razglašeno, da bodo volitve in sjeer, da se voli po kandidatnih listah, smo se delavci začeli razgovarjati ter smo bili pripravljani vsi sporazumno določiti kandidate, kar se je tudi storilo. Ker pa nekemu iz osebnih razlogov, ker je bil pri tem prezrt, ni ugajal ta način volitev (da bi se namreč vlagale liste), je predlagal na krajevni skupščini, ki je zborovala 18. februarja, naj bi se volilo tako, da vsak volivec voli vse kandidate, torej 45 za delegate in 45 za namestnike. Skupščina je predlog sprejela ter določila volitve za 3. marec.

Po tem sklepu pa je začel na eni strani delovati bivši politični aparat, kjer imajo glavno besedo samo »viksi« gospodje, delavec dejansko sploh nobene, ter so stvorili listo in jo razmnožili na pisalni stroj. Dobil je te liste vsak delavec po več izvodov. Bile so nabite po vseh rudniških lokalih. Te liste so se razdelile med delavstvo že 27. februarja.

Tedaj pa je začelo na drugi strani, to je med delavstvom vreti. Pokazala se je delavska zavest in solidarnost, kakršne pri nas do sedaj še nismo videli. Pa ne samo zavest, ampak tudi sloga. Po dva, tri si našel v gostilni, na cesti, v stanovanju. Pa si gledal in strmel. Ali je res? Ta je vendar krščanski socialist in še kako ponosen in zaveden, oni je socialni demokrat, saj vedno sam tako pravi, tretji pa je dekalist, pa se tako zapupno pogovarjajo. Res, bilo je tako! Pa smo tudi mi rudarji pisali liste; kar na roko, ker nimamo strojev. Počasi je šlo, pa smo vsak dan nekaj napisali. Vsi zavedni rudarji so povpraševali po delavski kandidadni listi, rekoč, eno že imamo, pa

nam ne ugaja. Doma pa so listo prepisali in oddali naprej.

Tako smo bili popolnoma gotovi, da zmaga delavstvo in ne lakajski »gospodarskih krogov«. In zmagala je. Volilo je 324 volivcev in ker je na vsaki glasovnici bilo 90 kandidatov, je bilo s seštevanjem glasov mnogo posla in smo zvečidelni za izid šele 7. marca. Omenimo naj, da so nasprotniki imeli na kandidadni listi tudi nekaj naših kandidatov. Te pa seveda le za farbanje neinformiranega delavstva. Največ glasov so dobili tisti, ki so bili na obel listah. Na skupni delavski listi (saj delavska se mora imenovati le tista, ki smo jo postavili samo delavci, brez pomoči od zgoraj) so dobili tisti, proti katerim je bil naperjen najhujši boj, preko 200 glasov. Na nasprotni listi pa so tisti, ki so listo pomagali sestavljati in bili proti skupni listi, dobili manj kot sto glasov, torej niti eno tretjino. Najlepši rezultat teh volitev pa je ta, da je delavec-rudar pokazal svojo delavsko zavest in medsebojno solidarnost. Hudojamski rudar je pokazal, da ob takih prilikah, kadar gre za njegove materialne, gmatne koristi, ne bo vprašal, v kateri organizaciji se njegovi sotrpini bore za svoje pravice, ampak bo pogledal, ali je pravi proletarec, razredno zaveden, ali si upa ob raznih trenutnih nastopih za interese vseh in vsakega. Ni lahko danes v teh razmerah delavcu delovati v raznih ustanovah. Toda čimvečja je solidarnost, tem lažje bo delo. **Naj živi proletarska zavest in solidarnost!**

Tedenske novice.

Kmetijski sezonski delavci.

V Belgradu se je mudila deputacija nemških kmetov, ki iščejo kmetijske sezonske delavce. Lani je bilo v Nemčiji zaposlenih okrog 600 naših Prekmurcev, s katerimi so bili Nemci silno zadovoljni, pa tudi naši ljudje so bili zadovoljni.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je delo na razpolago: moškim: 2 hlapcema, 10 mizarjem za tov. vagonov, 10 ključavničarjem, 1 kolarju, 3 sodarjem, 1 mizarju za žgano pohištvo, 1 usnarju, 2 krojačema, 1 mlinarju, 1 sladničarju, 1 fotografu, 2 čevljarškima vajencema; ženskam: 1 restavr. kuharici, 2 šteparicama, 3 kmečkimi deklam, 2 služkinjama, 1 pletilki, 1 vajenki za stroj, pletenje.

Pri borzi dela v Mariboru je delo na razpolago: 4 hlapcem, 20 viničarjem, 15 majarjem, 1 kolarju, 1 mizarju, 1 kleparju, 1 mlinarju, 1 slaščičarju, 1 livarju; — vajencem fotografske, sedlarske, čevljarške, kolarske, kovaške, livarniške obrti in trgovske stroke; — 7 kmečkimi deklam, 6 kuharicam, 9 služkinjam, 3 sobaricam, 3 kuharicam k orožnikom, 1 kuharici v graščino, 1 vzgojiteljici, ki igra na klavir, 2 boljšima gospodinjama, 2 postrežnicama, 3 natakarcama, 1 vzgojiteljici, 1 vrtni delavki, 2 šiviljskima vajenkama.

Pogrebno društvo bratovščine sv. Jožefa ima svoj redni letni občni zbor dne 19. marca, to je na praznik sv. Jožefa, ob 5 popoldne v hiši na Kongresnem trgu št. 2. Vsi člani se vabijo, da se zborovanja udeležijo polnoštevilno. — Odbor.

Pri borzi dela v Celju je delo na razpolago: 22 hlapcem, 10 oglarjem, 11 rudarjem, 1 pečarju, 11 ključavničarjem, 2 kleparjema, 1 kovaču, 9 mizarjem, 2 zagarjema, 3 krojačem, 2 pekarjema, 1 hotelskemu slugi, 1 hotel. kuharju, 2 pikoloma, 7 tesarjem, 1 fotografu, 17 delavcem, 25 vajencem; — 28 deklam, 6 natakarcama, 7 hotelskim sobaricam, 6 hotelskim kuharicam, 29 kuharicam, sobaricam in služkinjam, 1 pis. moči, za lesno trgovino, 1 vajenki.

Krekova družina.

Iz centrale. Da dostojno proslavimo praznik sv. Jožefa-delavca, prirejamo 19. marca ob 10 popoldne v dvorani Delavske zbornice krajinski zbor. Med drugimi bo govoril tudi tov. France Terseglav. Vabimo članstvo ljubljanskih in okoliških družin, kakor tudi člane naših strokovnih skupin in druge naše prijatelje! Pokažimo skupno svoje katoliško prepričanje! — Centrala.

Viničarska krajina. Dne 24. in 25. marca priredi krajina v društveni dvorani Sv. Miklavž poslovno-organizatorični tečaj. Vršiti se vsak dan od 9 do 12 in od 2 do 5. Družinam smo razpo-

slali okrožnice. Javite nam čimprej število udeležencev. Vabimo tudi člane SZV. Pošljite čimprej statistike ter poravnajte centrali članarino. Družini Sv. Miklavž in Ljuomer priredita za praznik sv. Jožefa 19. marca dve zborovanji. Eno bo ob 8 v društveni dvorani Sv. Miklavž in drugo popoldne ob 2 v Podgradju pri tov. Fekenji. Govori tov. Košnik. Udeležite se polnoštevilno.

Zaščita obratnih zaupnikov.

Kdaj se sme obratni zaupnik odpustiti?

V Mežici je bil odpušen 29. novembra 1926 rudar Leopold Ozimic, delavski obratni zaupnik. Odpušen je bil dejansko radi izvrševanja svojega posla kot zaupnik. Odpust je bil tudi s formalne strani nepravilen. Zato je Ozimic tožil družbo za ves znesek — škodo, ki jo je utrpel radi odpusta. Sodišče v Prevaljah je obsodilo družbo The Central European Mines Limited na plačilo zneska 13.640,92 Din in na pribavo 3,4 m³ drv in 16.682 kg premoga ali mesto obojega na plačilo zneska 1.242,50 Din pet šestin na 7,633 Din odmerjenih pravnih stroškov. Sodišče je to sodbo obširno utemeljilo. Med razlogi navaja tudi take, ki so načelne važnosti za zaščito delavskih obratnih zaupnikov: kako in kdaj se sme zaupnik odpustiti. Zato prinašamo ta del sodbe dobesedno.

Tožnik je bil pri toženki zaposlen kot rudar ter bil od delavstva izvoljen kot zaupnik v smislu zakona o zaščiti delavcev. Toženka mu je koncem novembra 1926 odpovedala službo ter mu izplačala zaslužek za 14 dni, to je za čas do 15. 12. 1926. Zakaj ga je odpustila od dela, toženka ni navedla ter samo zatrjevala, da mu odpove v smislu paragrafa 17. službenega reda, do katere odpovedi je upravičena. To je nesporno.

Tožnik je bil v času odpovedi zaupnik delavcev. Kot tak je bil zaščiten v smislu paragrafa 119 zakona o zaščiti delavcev. Ze naslov tega zakona pove njegov namen. Zakonodajec je hotel s tem zakonom očividno zaščititi delavca pred močnejšimi delodajalci in je v ta namen vpeljal posebne zaupnike, kateri naj zastopajo koristi delavcev napram delodajalcem, ker vsak delavec ali se še upal ni ali pa ni znal dovolj zaščititi svojih pravic. Zakon določa dolžnosti in pravice takih zaupnikov. Ker pa je bilo pričakovati, da se bodejo delodajalci obrnili proti takim zaupnikom, jih je moral zakon posebej zaščititi, da morejo uspešno delovati v korist delavcev. Ta zaščita pa obstoja ravno v predpisih paragrafa 119 navedenega zakona, kateri določa, da se take zaupnike ne sme odpustiti ali preganjati zaradi pravilnega izvrševanja njih dolžnosti, ker bi drugače ta ustanova bila popolnoma iluzorična. Noben zaupnik bi se ne hotel potegovati za pravice drugih delavcev, če bi se ga smelo, kakor druge delavce, odslavljanje brez vsakega vzroka, tem manj, ker je njegovo delo brezplačno.

Na drugi strani pa zakonodajalec tudi ni hotel, da bi tak zaupnik delal kar bi hotel, ne da bi ga smel gelodajalec odsloviti, ter je določil gotove slučaje, v katerih se sme tak zaupnik odstraniti iz podjetja. Taki vzroki so navedeni v paragrafu 112. zakona o zaščiti delavcev oziroma v paragrafi 202. in 203. rudarskega zakona z dne 23. V. 1854; št. 146. drž. zak. Le če predloži tak vzrok, sme delodajalec odpustiti tudi delavskega zaupnika (§ 112).

O vprašanju, ali je nastala težka kršitev dolžnosti ali prekoračitev področja, odloči na zahtevo lastnika podjetja ali dveh tretjin zaposlenih delavcev dotičnega podjetja in spekeija dela (§ 112 d). Po tem predpisu mora pristojna oblast najprej ugotoviti, če je podan vzrok za odpust, nakar se šele zaupnik odslovi. Zaupnik, če se hoče pred neopravičenim odpustom braniti, mora vedeti, zakaj je bil odpušen. Le če se more proti nezakonitemu odpustu braniti, je zadostno zaščiten kot zaupnik. Vse bi mu nič ne koristilo, če bi delodajalec pri odpustu kratkomalo izjavil, da ima vzrok za odpust, a bi zaupniku tega vzroka ne navedel. Zato je dolžnost in logična posledica zaščite zaupnikov da jim delodajalec ali že direktno

pove vzrok odpusta ali vsaj poskrbi, da zaupniki vsaj indirektno zvedo, zakaj so bili odpuščeni, da morejo svoje pravice iskati pri pristojnih oblastih. Najmanj to sme zaupnik zahtevati, če se ga odpusti, dokler je še zaupnik.

Toženka takega vzroka priznava ni navedla, nasprotno je celo trdila, da je k odpustu opravičena brez vsakega vzroka. Tega niti ni hotela povedati, ko je deputacija naravnost zahtevala navedbo vzroka. Molčala je tudi med celo tožbo, katero je tožnik naperil proti toženki radi izpraznitve stanovanja (C 26/27 C 24/27). Odpust tožnika dne 29. novembra 1926 brez navedbe vzroka je bil polemikem neopravičen in nedopusten in zadenejo toženko vse posledice tega odpusta.

* * *

Tako danes vsaj vemo pri čem smo. Ali je zaupnik kaj zagrešil ali težko kršil svoje dolžnosti ali pa prekoračil področje, ne odloča podjetnik, ampak inspekcija dela. Ako je ta oblast ugotovila kak pregrešek, potem se šele more zaupnik odpustiti. Podjetnik se torej ne sme z zaupniki in delavstvom »žogati«.

Po svetu.

Svetovna banka — svetovna vlada. V Parizu se vrši konferenca strokovnjakov o reparacijskem vprašanju. Težave so velike. Nemčija izjavlja, da reparacij ne zmore in da je njeno gospodarstvo na robu propada. Antanta je pred nedavnim poslala v Nemčijo in v vse države, katerim plačuje Nemčija reparacije izvedenca Parkerja Gilberta, da prouči gospodarsko stanje teh držav. Ta je podal poročilo, ki pa je docela nasprotno izjavam nemške vlade. Zato je bila sklicana ta konferenca. Da bi se reparacije v redu plačevale, predlaga ta konferenca strokovnjakov ustanovitev posebne internacionalne banke. Gotovo pa je, da ta banka, ki bo razpolagala z ogromnimi kapitali, ne bo ostala samo pri reparacijah, ampak bodo svetovni kapitalisti skušali z njo obvladati celotno gospodarstvo sveta. Ta banka bi na ta način dejansko zavlada nad vsemi državami sveta. Par svetovnih kapitalistov bi tako vladalo ves svet. Da bo proletariat še bolj zatiran in izmозgavan kot je danes, pa je tudi gotovo. Zato mora proletariat internacionalni kapitala postaviti nasproti internacionalno dela, vseh izkoriščanih in zatiranih, ki s svojim delom služijo kruh.

Zasedanje Društva narodov. Te dni se vrši v Ženevi seja Društva narodov. Za to sejo je vladalo prav posebno zanimanje, ker so bila na dnevnem redu vprašanja o narodnih manjšinah. Po posebnih konvencijah so namreč vse države razen Italije, Francije in Anglije vezane na zaščito narodnih in verskih manjšin. Nadzorstvo nad temi konvencijami ima Društvo narodov, na katerega so se pritožili Nemci in Poljaki. Seveda so tudi druge narodne manjšine poslale tja polno svojih zastopnikov, ki bi tako ali tako delali razpoloženje za zatiranje. Države male antante, Češka, Jugoslavija in Romunija so se že prej dogovorile, da bodo o manjšinskem vprašanju postopale enotno. Naš delegat Fotič je poslal predsedstvu Društva narodov spomenico, v kateri poudarja, da naša država ne bo priznala nobene rešitve v tej zadevi, ki bi se sklenila brez njenega sodelovanja. Sicer pa niso nič posebnega sklenili. V konkretnih vprašanjih pa Društvo narodov do sedaj ni pokazalo dosti uspehov.

Državljska vojna v Mehiki. V Mehiki že dolgo ni miru. Komaj en procent državljanov, ki imajo v rokah vsa naravna bogastva Mehike, nasilno vlada vse ostalo prebivalstvo. Dosedaj so boji imeli pred vsem verski značaj, zadnje čase pa je izbruhnila državljanska vojna. Vstaši pridobivajo vsak dan na ozemlju in simpatijah. Izid pa ni prav nič gotov, ker so Združene države dale mehikanski vladi na razpolago ves odvisni vojni material. Slučaj je tudi s te strani zanimiv: Kdo štiti, koga štiti in zakaj ga štiti.

Balkanski zunanji ministri so se sešli ob priliki zasedanja Društva narodov v Ženevi. Ob tej priliki so mislili, da pride do podpisa o prijateljskem sporazumu med Jugoslavijo in Grčijo. Pa so nastale neke zapreke in se je stvar zavlekla.

Čez hribe in doline...

Vrhnika. Iz dopisa v zadnji številki »Del. Pravice« bi mogoče kdo sklepal, da je delavstvo tako dobro situirano, da si kupuje radio-aparate, kar pa ni res. Ze v dopisu je povedano, da je največ detektorjev. Pripomnimo pa, še, da si delavstvo aparate samo sestavlja, kar pride veliko ceneje, ker vsak tudi ne zmore take vsote. Hvale vredno je pa to, kar danes ugotavljamo: delavstvo je uvidelo, da mu več koristi izobrazba, kakor pa pijančevanje. — Tudi poročilo o marionetnem gledališču in lutkah je nekatere precej, če ne kar hudo razburilo. Se pač čutijo prizadete! Mogoče nam bo še cela zadeva razložena. — Občni zbor Gospodarskega društva se je vršil 10. t. m. Udeležba pa je bila razmeroma precej pičila. Bilo je precej razgovora, kako zadrugo dvigniti. Upati je, da se bo novemu odboru to tudi posrečilo. Vsak član naj kupuje res samo v zadrugi.

Vrhnika. V zadnjem dopisu z Vrhnike je bila med drugim izražena tudi ugotovitev, da se z marionetnim gledališčem in lutkami pač ne širi izobrazba in da so na Vrhniki tudi žive lutke. Naprošeni, izjavljamo, da omenjenega ni pisal Peter Habič z Vrhnike. To tistim, ki so se čutili z gornjima ugotovitvama prizadete in čitateljem »Del. Pravice« v vednost. — Uredništvo.

Kamnagorica. Nadloge delavstva. Kraj leži ob poti, ki pelje iz Otoč v Radovljico in je zato neverjetno, da se ne zboljša njegov položaj, ki mora radi izredne trdote pasti vsakomur v oči. Napol podrte stare bajte so kamnagoriškim žebjarjem — delavnicem. Človek z bojaznijo stopi v tak prostor, ker se boji, da se bo vsak čas vse nanj sesulo. In delo je ročno in tako naporno, da je Župančič v resnici napisal: Od osmih do treh — rdeči žebliji so nam v očeh. Mehove, ki razpihavajo žerjavico, žene voda in tu se začne za kamnagoriške žebjarje pozimi najstrašnejše poglavje. Voda zamrzne, kolesa se ne vrte, mehovi ne sopejo, delavec pa ne dela, je brezposeln in strada. Letošnjo zimo je bila ta nadloga prav posebno huda. Potok Lipnica je zamrznil; ko je zapihal južni veter in je narasla z bregov došla voda, je udarila voda čez led in zalila delavnice, ki stoje ob potoku. Voda v delavnicah je zamrznila in tako je v eni baraki četrtr metra debel led, v ostalih pa ne mnogo tanjši. Žebjar stoji na ledu, od vseh strani piha skozi pobita okna, v obraz in v prsi ga pa žge vročina od ognja, zato ni čuda, če se revmatizem bohotno širi med delavstvom, ki dela v takih razmerah po deset in enajst ur, samo da si prisuži kako paro več.

Kralj Alkohol.

Bilo je pozno v noč. Ne spominjam se prav točno datuma, toda zdi se mi, da je bilo nekaj dni po prvem. Šel sem sam, ne vem zakaj, skozi najbolj zakotne in zamazane ulice mesta. Dušljiv vzduh po pijači mi je udaril v obraz, kadar so se kje odprla vrata. Opotekajoč gost je z negotovim korakom, sam zase mrmrajoč neko popevko, kolovratil neznanu kam.

Odločil sem se, da vstopim. Težke duži so se mi sunkoma odprle. Zopet isti vzduh, prenasičen z dimom mi je bušnil v obraz. Zaripli in topi obrazi so mi pričali, da so to stalni gostje, veliki prijatelji kralja alkohola. V sobi je vladal velik nered, opljuvana in onesnažena tla so pričala, da je vseeno, kam odložiš »Urha«.

Kdo so gostje? Družinski očetje. Spoznal sem enega. Doma ima šest otrok, sedmi je na potu, žena trpi. — Nehote sem se spomnil prizora pred nekaj dnevi. Njegovi otroci so se tiščali in preriivali v paviljonu, kjer se je delil čaj in kruh. Sestradani, izmозgani — uničena življenja. Videl sem v njih kal jetike, te grozne in strašne morilke delavskih otrok.

Možje so pili in peli. Hripavi in odurni glasovi. Vmes smeh in krah. Polna kupica vina in veseli obraz. Skrečilo se mi je srce. Zakaj vse to? Ali smo res tako slabi in nemočni, da ne moremo niti malo samega sebe obvladati?

Spomnil sem se na žene, ki morajo z vsemi temi deliti to trpko usodo... samega sebe, ki vržen in gnan med ta razburkani svet skušam najti sebi in drugim varnejši pristan. —r—

Dr. France Debevec:

Kako se čuvamo jetike?

Po daljšem, neprostovoljnem presledku bomo zopet obravnavali probleme, ki jih v ljudskih vrstah izziva neljuba bolezen, kruta jetika. Preden preidemo k nje zdravljenju, bo pač potrebno, da poprej povemo in razložimo, kako se moramo čuvati pred njo.

Zamislimo si položaj trdnjave, ki jo napade sovražna vojska. Kaj misliš, kaj vse pride v poštev, da ta trdnjava ne bo padla v neprijateljske roke? Rekel boš: Vedeti je treba, kako številna, močna in bojovita je oblegovalna armada; kako krepak je branilec, kako čvrsto ozidje, kako obilne so rezerve in zaloge hrane, obleke, municije.

Vidiš, prav isto velja tudi za telo-branilca in kužne klice jetike-napadalca. Čvrst, odporen organizem ne bo zlepa obolel za tuberkulozo.

Da ne bi telo obolelo za to boleznijo, je potrebno, da se po možnosti vobče ne okuži. To pa je dandanes pri nas pač izključeno. Saj bi morali telo zapreti v stekleno kletko, da ne bi kdaj vanj zašle kužne klice.

V osrednji Aziji, Ameriki, Afriki pač žive posamezni rodovi ali vsaj ljudje, ki se vse življenje ne okužijo po jetiki, ker ne pridejo z jetičniki v dotiko. Toda če bi se kdaj taki posamezniki vendarle okužili, tedaj pač pričakujemo, da bodo njih telesa že od prve infekcije močno obolela, ker si še niso pridobila niti poddedovalna moči, upirati se kužni jetiki.

Da se očuvamo te boleznijo, bi bilo torej potrebno: 1. Odstraniti vse vire za okuževanje; 2. onemogočiti telesu prili-

ke za okužbo; 3. usposobiti telo, da v morebitni borbi proti že nastalemu okuženju ostane zmagovalce.

Zapreti, odstraniti prav vse vire okuženja, bo težko kdaj mogoče. Zakaj od bolnih ljudi in živali dospe v zunanji svet, na tla, predmete v sobi, zidove, na ulice toliko kužnega materijala, da so naše moči in naša organizacija za njih uničenje pač premale. Gotovo pa moramo napeti sami, zlasti pa zdravstvene oblasti v to svrhu vse svoje sile, da bo priložnosti in prilik za infekcijo vse manj in manj.

Razno.

Komunizem na Češkoslovaškem. »Budoucnost«, glasilo čeških krščanskih socialistov, prinaša v članku »Večer našega komunizma« zanimiva dejstva o gibanju češkoslovaške komunistične stranke. Ob priliki prvega zborovanja stranke je štela stranka 600.000 članov, po naj-novejših podatkih pa šteje samo še 82.000 članov. Z različnimi političnimi štrajki in demonstracijami, ki so navadno končale z neuspehom, s preiskavami in obsodbami, si je stranka odbila večino delavcev. V stranki sami se gode čudni preobrati in nesporazumljenja. Na zadnjem zborovanju — občnem zboru — stranke, ki se je izvršil tajno (vsak dan v drugi gostilni), so stari komunistični borci izgubili s površja. Mladina jih je vrgla, češ, da so oportunisti, buržuji. Zavladali so v stranki mlajši ljudje, večino imajo trgovski pomočniki, in med temi Židje. Že dalj časa so bile za stranko značilne neprestane izločitve in to se bo sedaj gotovo še z večjo vnmemo nadaljevalo. Ni tudi izključeno, da bo iz teh izključenih in iz nezadovoljnih nastala nova

stranka. Komunistična stranka na Češkoslovaškem je bila Potjemkinoma zgradba in ko so prišle preizkušnje (zabrana rdečih dni, persekucije itd.), se je razmajala.

Strokovne organizacije in religija v Rusiji. Znani voditelj strokovnih organizacij Tomski je izjavil v svojem zaključnem govoru na delavski konferenci, da je med delavci odstotek vernih še zelo velik in to med organiziranimi. Zašto naj se z ozirom na te člane protireligiozna propaganda omeji. Doslovno pravi: »Vodimo idejno borbo z religijo in razjasnimo delavcem neproletarski značaj religij. Nikdar pa ne smemo metati vernih članov iz strokovne organizacije. Če bomo to delali, kdo nam pa potem še ostane? Pač prav malo. Potem bi bila pa tudi naša organizacija stodstotno komunistična, nikdar pa ne organizacija, obsegajoča vse delavce, proletarska organizacija to ne bi bila nikdar!« Sodruga v Rusiji pač že nekoliko bolj glava od protiverske propagande, ki jim ne prinaša dosti koristi. Upamo, da lahko pričakujemo še nadaljnjih spametovanj.

Sedemurnik v Rusiji leta 1933. Ek. Žiznj z dne 9. januarja prinaša odredbo sveta ljudskih komisarjev, po kateri se v vseh produkcijskih podjetjih industrije, transporta, prometa, komunalnih gospodarstev države, kakor tudi v vseh privatnih podjetjih in sezonskih obratih s 1. januarjem 1933 uvede normalni sedemurnik, v kolikor že sedemurnik ne bo uveden prej. Že sedaj se mora sedemurnik uvesti v vseh novih podjetjih težke železne industrije in v večjih obratih lahke železne industrije, nočno delo se za eno uro skrajša. V obratih s sedemurnikom je prepovedano nočno delo žensk v šestem mesecu nosečnosti in v

prvih petih mesecih po porodu. Mladoletni, ki so pripuščeni k akordnemu delu, dobe po tarifi dodatek za eno uro.

Za kratek čas.

Gospodinja (novi dekli): »Pojdi, greva v hlev, da ti pokažem, kako je treba krave molzti.«

Dekla: »Ali bi ne bilo bolje, ako bi za začetek poskusila pri teletih?«

Dober svet. »Kaj praviš, prijatelj, kako ti ugaja moja ženka?« — »Ne zameri, ampak lepa ravno ni.« — »Da, na zunanje res ni lepa, ampak njena notranja stran, njeno mišljenje in čutenje je lepo in blago.« — »Veš kaj, daj jo obrniti!«

Neki skopuh je tekel za tramvajskim vozom ter vprašal sprevodnika: »Koliko stane od tu do kolodvora?« »Dva dinarja«, odvrne sprevodnik. Mož je tekel dalje ter vprašal na tretjem postajališču: »Koliko pa od tu?« »Tri dinarje. Vi letite ravno proč od kolodvora.«

Neka družba se je podala na gore. Do neke točke je bila izpeljana lepa vozna pot, zato so si turisti najeli voznička. Ko jih je ta pripeljal do prelaza, je ustavil ter dejal: »Od tu dalje je pot samo za mule, zato prosim, da izstopite in greste dalje peš.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1350.50 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799.05 Din, za 1 dolar 56.77 Din, za 100 francoskih frankov 221.55 Din, za 100 češkoslovaških kron 168.37 Din, za 100 lir 297.10 Din.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

»Gospodična Henrietta, prosim Vas, da greste takoj po kosilu h gospe Lemariéjevi, ki Vas zahteva.«

Najsi je bil glas gospe Clémence še tako obziren, več uslužbenk ga je slišalo. Debelo so pogledale. Gospodična Augustina se je storila užaljeno in se je togo vzravnala na svojem stolčku. Gospodinja je začutila, da mora ukaz še posebej poudariti, ako naj ne pride do prepira med njenima najboljšima delavkama.

»Pravkar mi je sama tako sporočila. Zahteva osebno Vas. Vzeli boste s sabo tri vzorce iz naše izložbe. Klobuke z belim trakom seveda, ker je vdova. Spremila Vas bo gospodična Schwarzova. Pričela bo svoj posel pomerjalke.«

»Prav, gospa.«

Ko so se vrata zaprla, je med dekleti značilno zašušelo. »No da, ljuba moja, še en dogodek več. — Delovodkinja piha. — Saj ima zakaj: deset let ji že oskrbuje klobuke. — Pričakovala je naročilo. — Reči moraš, da ima ta Henrietta Madiotjeva prebito srečo. Zato je tudi zadovoljna, draga moja. — In ona druga? Ta stara opica. Ali je sploh še komu podobna?«

Stara opica je bila štiridesetletna delavka, ki je slutila, da gre z njo h koncu in da se ji vsakdanji kruh izmika. Držala se je, kakor je menila, da najboljše prikrije obup, ki se je je loteval. Druge pa so se smejale, ker niso razumevale, ker je bila stara in ker njeno trpljenje ni bila ljubezenska bolečina.

Zazvonilo je. Bil je droban, tenek glas, ki so ga dušili zastori, zidovi in prepaži in ki se je zdel, da prihaja izpod zemlje. Naznanjal je kosilo. Vse šivanke so se zapile v vzorce. Počasi so se dekleta dvignila in nekatere so s kretljivo kakor princepe potegnile z rok rokavice iz svetlega črnega blaga, ki so jih nosile pri delu. Nekatere so ostajale za trenutek negibno zravnane kakor omamljene od dolgega duševnega napora. Potem se je hodnik napolnil s šumom korakov, ki jih je dušila preproga, s šuštenjem kril, z jedva zadržanim smehom mladosti. In ko so si uslužbenke umile roke v prednji sobi poleg blagajničarkine pisalne mize, so vstopile v dolgo, slabo razsvetljeno obednico, kjer je sedela gospodinja na gorenjem koncu mize. Dekleta so posedla po svoji volji, razen delovodkinje in na-

mestnice, ki sta sedli ena na levo, druga na desno stran gospe Clémence. Ponavadi je imela Henrietta svoj sedež poleg gospodične Augustine, ki pa je to pot poskrbela, da je sedla med njo in njeno tekmovalko njena pripravljalka, gospodična Reina. To je bil že odkrit prelom.

Henrietta se je malo vznemirjala. Mislila je na svoj poset pri gospe Lemariéjevi, ki jo je čakal takoj po kosilu.

X.

Sedmero oken na pročelju Lemariéjeve hiše je bilo zaprtih v vseh treh nadstropjih. Pri vratih so se brez prenehanja vrstili meščani, trgovski pomočniki, sluge, ki so pozvaljali. Radi mrliča so prav narahlo pritiskali na električni gumb. Vrata so se jedva odpirala. Z roko so segali h klobuku, pomolili posetnico in odhajali.

Srebrni podstavek, ki je ležal na mizi pod velikim stopniščem, je bil do svojih izdelanih ročajev pokrit s kupom drobnih papirjev. Vsake četrt ure je kdo prinesel venec naravnih ali umetnih cvetic.

V rumenem salonu v prvem nadstropju je sedela gospa Lemariéjeva na mehkem okroglem stolu brez naslonjala in nje črno krilo ga je pregrinjalo. Strmela je v vrata, ki je bil skozi malo prej odšel gospod Lecanu, domači notar.

V sobo je prihajalo le malo svetlobe. Od ene strani je prihajala skozi izrezke oknic, od druge skozi priprta vrata, ki so vodila v sobo, kjer je ležalo truplo gospoda Lemariéja. Prsti so mu oklepali razpelo. Bela, odkrita mu je bila glava, a še je bila gospodovalnost v njenem izrazu. Dve redovnici sta med dvema svečama čuli pri posteljnem vznožju. Niti opazil ju nisi. Zarek svetlobe je neovirano polzel po svetlem parketu in družil obe sobi. Menil bi, da je soba prazna, če od časa do časa ne bi zaslišal škrebota rožnega venca, mehkega šuma venca, ki ga je kdo položil na drugega, bežnih, skrbno zadušenih korakov.

Gospa Lemariéjeva je razmišljala.

Nekdo je vstopil. Spoznala je velikega moža, ki se ji je bližal, ko da tiplje predse v strahu, da ne bi zadel ob kak kos pohištva.

»Ali ste vi, Mourieux? Ste sestavili objavo?«

»Da, gospa. Pričakujem Vaših odredb, da storim z Victorjem še ostalo. Ali vsebuje oporo kako določilo glede pogreba?«

»Ne, nikakega.«

Stara žena je obmolnila, položila roke na krilo in se zazrla v svoje dlani. Na široko jih je bila razprla ter jih s palci navzven iztegnila. Bila je v tem kretnja zapuščenosti, ki je očividno odgovarjala

kaki misli njene preproste duše. Potem je zastrmela v Mourieux-ja:

»Vidite, da sem dvakrat žalostna,« je rekla.

»Tako je, kakor sem mislila: zelo bogati smo...«

Mourieux je zamomljal: »Bolje tako, kakor pa revščina.«

Spregovorila je v enaki potrtosti: »Ne vedno, Mourieux... Vrh tega mi sporoča gospod Lecanu, da mi je mož volil vse, kar mi je po zakonu mogel dati na razpolago...«

»Ali je mogoče? Vam?«

Košate obrvi trgovčeve so se dvignile v začudenju. Dodal je: »Bogme, draga gospa, presenetili ste me s tem. Da, prav gotovo, in še prav prijetno ste me presenetili.«

»Jaz nisem presenečena, Mourieux. Gospod Lemarié ni zaupal verjetni razsipnosti mojega sina, ki nobenega posla nima. Ni me ljubil, a spoštoval me je.« »Brez dvoma.«

»Mogoče je mislil, da je to... odškodnina. Najbolj trdi ljudje so v dnu čisto dobri. Z eno besedo, njegova volja je jasna. Dedinja sem. Velikansko premoženje podedujem.«

Mourieux je prikimal. »Napak pridobljeno.«

»Oh, gospa.«

»Vem, kaj govorim, Mourieux, in pravim: napak pridobljeno.«

»Dovolite. Vztrajno prizadevanje, mnogo preudarnosti, vrhu tega mnogo razumnosti... Gospod Lemarié je služil poštno...«

»Po običajni in navadni poštenosti, da, dragi moj. Jaz pa, jaz sem priča njegovega življenja, veste, edina resnična priča, ki je nihče ne prevari. Videla sem, kako se je stekal denar. Ob koncu Cesarstva (Vas še ni bilo tukaj) smo delali nekoč bilanco s prebitkom 200.000 frankov za konzerve desete vrste, ki smo jih izdelovali za tuje mornarice, katerih agentje so izjavljali, da so izvrstne, ker... razumete, kaj ne? In istočasno in pozneje in vedno (Vas tedaj ni bilo tu) so prihajali delavski odposlanci v pisarno in celo sem spodaj (kajkrat sem poslušala te prizore) s tožbami o priznani nezadostnih plačah. Vendar se povišale niso, čeprav smo imeli v svoji stroki skoraj da monopol. Ne veste za sirove odgovore, ne veste, da so jih odslavljali iz službe samo radi pritožb, ne veste za govorjenje tistih, ki so dopovedovali ponesrečencem v tovarni, da za njih nezgodo tovarna ne odgovarja. Ves ta denar so same rente!... In pravna beda, ki je bila kot nalašč in so jo prenašali in bi jo bili lahko spoznali... Ah, ti prokleti zidovi fabrike, kajkrat sem že jokala ob pogledu nanje. Vidite, to noč, ko sem izvedela, da gorijo, mi je bila prva misel: Hvala Bogu!«